

serie
OP WACHT BIJ
HET WOORD

Het gezag van de Schrift lijkt in deze tijd te schudden op zijn fundamenten. Kun je de Bijbel niet meer lezen zoals het er staat? Een serie over de herkomst, invloed en gevolgen van de zogeheten 'nieuwe hermeneutiek'.

Deel 3 (slot): Denken om te dienen.

DENKEN *om te* DIENEN

STUDIESECRETARIAAT WIL GEMEENTEN HOUVAST
GEVEN IN STRIJD OM HET SCHRIFTGEZAG

Eigenlijk werd er één studiesecretaris gevraagd door de commissie Schriftgezag (GG). Het werden er drie: **Sjaco van Gurp**, **Johan Mouthaan** en **Jonard Roukens**. Samen vormen ze 'een vliegwiel': ze zetten elkaar in beweging in de doordenking van allerlei vragen en theorieën rond het Schriftgezag. „De tijd dat we op grote theologen uit andere hoeken van de kerk konden leunen, is voorbij.”

Tekst C.J. DE LEEUW *Beeld* HANNO DE VRIES

De synodedagen van de Christelijke Gereformeerde Kerken volgden ze met meer dan gemiddelde belangstelling. Jonard Roukens bekent „bijna verslaafd” te zijn en zelfs op de fiets – smartphone

in de houder op het stuur – live mee te luisteren. De situatie laat ook Sjaco van Gurp en Johan Mouthaan niet onberoerd.

Het heeft dan ook alles met hun eigen werkveld te maken: samen vormen ze het zogeheten studie-

secretariaat, ingesteld door de commissie Schriftgezag van de Gereformeerde Gemeenten. Hun taak: bezinnen op ontwikkelingen rond het Schriftgezag en gemeenteleden toerusten.

Het is hard nodig. Mouthaan: „De tijd dat we op grote theologen uit andere hoeken van de kerk konden leunen, is voorbij. We hebben zelf instrumenten nodig om ons tot deze tijd te verhouden.”

De drie musketiers, worden ze in de wandelgangen wel genoemd. Ze zijn aan elkaar gewaagd. Roukens strooit met gevatte kwinkslagen, Mouthaan schildert met vloeiende volzinnen en Van Gorp kiest een reflecterende rol met beschouwende tegenvragen.

Alle drie studeerden ze theologie, maar ze werden gebakerd in een andere wieg: Van Gorp in Kampen, Mouthaan in Utrecht en Roukens in Apeldoorn en Amsterdam.

Eigenlijk werd er één studiesecretaris gezocht. „Gelukkig mogen we het met z'n drieën doen,” zegt Johan Mouthaan. „Dat brengt nieuwe inzichten, omdat je steeds met elkaar in gesprek bent.”

Roukens: „Het werkt als een vliegwiel. Je brengt elkaar in beweging.”

Komen jullie twijfel aan het Schriftgezag ook in de Gereformeerde Gemeenten tegen?

Mouthaan: „Ja, maar het is niet heel zichtbaar. Er zijn geen dominees of ambtsdragers die zich en public hierover uitspreken.

Tegelijk zijn er best wat signalen. Zoals jongeren die veel vragen hebben. Ze stellen heel fundamentele vragen. En dat gaat dan niet over 'kerk a' of 'kerk b', maar: 'Waarom is de Bijbel Gods Woord?' 'Waarom zijn andere godsdiensten niet waar?' En: 'Maar iedereen legt het toch op zijn eigen manier uit?'

Je hoort dat mensen stilletjes anders zijn gaan denken over de evolutiwestie en andere ideeën krijgen over vrouw en ambt. Je proeft er de moderne omgang met de Schrift achter.”

Van Gorp: „Er zit vaak een worsteling onder. 'Ik wil dit blijven geloven, maar vanuit mijn studie kom ik dit tegen'.”

Johan Mouthaan (39) is docent godsdienst en ouderling in de gereformeerde gemeente van Veenendaal. Hij studeerde theologie aan de Universiteit Utrecht.

Sjaco van Gorp (38) is godsdienstdocent en studie leider bij het Centrum Godsdienst Onderwijs (CGO). Hij is ouderling in de gereformeerde gemeente van Gouda. Hij studeerde aan de Theologische Universiteit Kampen.

Jonard Roukens (36) is sinds kort theoloog toeruster bij Zending Gereformeerde Gemeenten (ZGG). Daarvoor was hij docent klasieke talen. Ook is hij ouderling in de gereformeerde gemeente van Delft. Hij studeerde theologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en de Theologische Universiteit in Apeldoorn.

Mouthaan: „Er is iets opengebroken. Moderne inzichten komen in een stroom op mensen af. Je hoeft er geen dikke boeken voor te lezen. Het zit gewoon in de lucht. Je snuift het op. Ook bevindelijk gereformeerden krijgen al die vragen onder ogen. Er wordt breed gelezen en geluisterd.”

Roukens: „Ja en dat inclusief de moderne antwoorden. Het regent op mensen neer. Het is de lucht die je inademt. Een soort vloedgolf.

Een podcast als 'Dit is de Bijbel' wordt breed beluisterd. Mensen luisteren ernaar als een stukje stille tijd. Ze beleven het als verrijkend. Dat is het soms ook. Maar intussen wordt er ook Schriftkritiek in hapklare brokjes opgediend.

Denk niet dat wat mooi klinkt ook waar is. Dat zou naïef zijn.”

Herkennen jullie de worsteling met vragen rond het Schriftgezag?

Van Gorp: „Ik denk dat iedereen die theologie gestudeerd hier wel mee geworsteld heeft.”

Roukens: „Je stuit op talloze Bijbelwetenschappelijke vragen. Een veelgehoorde visie op de totstandkoming van de canon is bijvoorbeeld een soort complottheorie.

Machtige figuren als keizer Constantijn en bisschop Athanasius zouden dat er doorheen hebben geduwd met behulp van het concilie van Nicea. Zo wordt de canonvorming een machtsgreep.

Er komt een bepaalde wetenschappelijke air in mee, waardoor je je een sufferd voelt met je orthodoxe argumenten.

Aan de ene kant zijn er deze vragen, aan de andere kant heeft Gods Woord waarde voor je gekregen. Dat kan een diep innerlijk conflict geven.

Als je orthodox theoloog wilt zijn, moet je de tijdgeest weerstaan. Ook in je eigen hart. Het is sterven aan jezelf.”

Van Gorp: „Als je zelf hebt gemerkt dat de Heere je daar dwars doorheen vasthoudt, ga je nog meer waarde in Zijn Woord zien.”

Roukens: „Dat wil niet zeggen dat je je verstand maar moet uitschakelen en alle vragen naast je neer

„Als je zelf hebt gemerkt dat de Heere je dwars doorheen vasthoudt, ga je nog meer waarde in Zijn Woord zien”

Sjaco van Gurp

moet leggen. Nee, het geeft je juist behoefte om theologische debatten te voeren met Bijbelse argumenten.”

SPRINGLEVEND

Precies dat is het doel van het nieuwe studiese-
cretariaat: studeren, doordenken en de bevindingen

delen met gemeenteleden. Roukens: „Theologie beoefenen is een taak van de kerk. Moderne verhalen, vragen en theorieën moeten geduid worden. We proberen ze te fileren en vervolgens de orthodoxe antwoorden in behapbare brokjes aan te bieden.”

Mouthaan: „Onze studie is niet alleen bedoeld om diepe dingen uit te denken, maar om mensen te helpen de tijd te duiden. Om de gemeenten te dienen.”

Roukens: „In moderne opvattingen staat de mens centraal. Daar willen we het verhaal van de klassieke Schriftvisie tegenover zetten, waarbij de Schrift centraal staat.

De orthodoxe theologie wijst boven zichzelf uit. Die theologie willen we vermarkten. Niet als verlegenheidsoplossing, maar om te laten zien dat de oude gereformeerde theologie springlevend is.”

Van Gurp: „Die is ijzersterk.”

Roukens: „Calvijn of Bavinck lezen is misschien een hele kluit, maar het verhaal is zó goed. Gereformeerde theologie is Bijbelse theologie. Die probeert recht te doen aan het geheel van de Schrift.”

Mouthaan: „De gereformeerde belijdenis is de op-

*„De helderheid
van de Schrift
staat onder
druk. Ieder leest
er het zijne in”*

Sjaco van Gurp

brengst van eeuwenlang lezen. Daar zitten tienduizenden leesuren in. Dat kun je alleen tot je schade links laten liggen. Zo veel uren haal je zelf nooit.”

Toch zijn ze blij dat ze zelf wel tijd krijgen om met deze dingen bezig te zijn. Mouthaan: „Theologie is gebaat bij rust. Je hebt tijd nodig voor reflectie, om de langere lijnen te kunnen zien en doordenken. Soms wil je uitzoomen. Wat gebeurt hier nu eigenlijk? En wat zijn de gevolgen hiervan?

Normaal gesproken kom je er niet aan toe. Nu kunnen we echt studeren. Het heeft wel iets weg van een onderzoeksaanstelling.”

Wat is er volgens jullie aan de hand?

Mouthaan: „Het is niet alleen een verandering van interpretatie. Er staat heel veel op het spel. Als je de Bijbel leest, gaat het om de luisterhouding. ‘Spreek Heere, want Uw knecht hoort’.

Dat wordt door moderne theologen ook wel gezegd. Ze aanvaarden ook wel dat de Bijbel Gods Woord is. Ze houden het alleen niet tot het einde vol. Want vervolgens zeggen ze: Dit klopt niet. En daar moet je wat vrijer mee omgaan.”

Van Gurp: „Alles wordt opengelaten. Verschillende perspectieven worden tegelijk voor waar gehouden. Dat voelt veilig, want anders mis je misschien iets. Of je moet bepaalde perspectieven of mensen afwijzen.

Maar het is ook verwarrend. De helderheid van de Schrift staat onder druk. Ieder leest er het zijne in.”

Roukens: „Dezelfde woorden worden gebruikt,

maar er zit een andere spiritualiteit achter.”

Mouthaan: „We leven in een post-waarheidcultuur. Je moet niet te snel iets ergens van vinden. Je moet de opties openhouden. Blijf vragen stellen.

Maar in de klassieke lijn is er geen ruimte voor frivole vragen die aanmoedigen om kritisch te zijn op de Schrift.”

Wat is die klassieke lijn?

Mouthaan: „Het draait erom dat de mens een zondaar is, die een Borg voor zijn schuld moet leren kennen. Anders komt hij om.

Dat geeft een heel andere spits. Als je door die lens kijkt, geeft dat ook onmiddellijk verbinding met de Schrift. Want alleen vanuit de Schrift wil de Heilige Geest mij de vrijspraak van zonde bekendmaken. Daar ga je dus niet achteloos mee om. Dat is de bevindelijke onderlegger onder het Schriftgezag. De diepe, levensbeschouwelijke kern.”

De waarheid en betrouwbaarheid van de Schrift zijn daarbij cruciaal. Van Gurp: „In het Bijbelboek Jona laat God zien Wie Hij is. Maar als die geschiedenis niet echt gebeurd is, wat blijft er dan van de genade over? Als het alleen mooie verhalen zijn, maar geen realiteit, dan hangt het in de lucht. Dan moet je uiteindelijk jezelf troosten.”

Mouthaan: „Als de Schriften jou hebben opgelegd, als je jezelf hebt gezien in de spiegel van het Woord, dan geeft dat een onuitsprekelijke band met de Bijbel.

Natuurlijk blijven er zaken die minder helder zijn,

„Als de Schriften jou hebben opengelegd, dan geeft dat een onuitsprekelijke band met de Bijbel”

Johan Mouthaan

maar door die focus kun je dat parkeren. Ze mogen niet gaan overheersen.”

Roukens: „De vraag is: gaat het in de Bijbel om de laatste ernst? Of is het een boek waar je zingeving vindt die je bij wijze van spreken ook in voetbal had kunnen vinden?”

Wat is het probleem als je de Bijbel als cultuurgebonden gaat beschouwen?

Van Gorp: „De rechtvaardiging van de goddeloze wordt bijvoorbeeld een cultuurgebonden kwestie. Dan wordt gezegd: Voor Luther was dit een belangrijk punt, maar wij hebben inmiddels een ander Godsbeeld.”

Roukens: „Je gaat de Bijbel helemaal vanuit je eigen kader lezen. Ikzelf ga voorop in het Bijbel-zen en de Bijbel mag als een soort hondje aan de lijn meewandelen.

Dan draai je het om. Want het omgekeerde is waar. Niet ik spreek me uit over de Bijbel, de Bijbel spreekt zich uit over mij: mijn hart is arglistig, ik kan mezelf niet vertrouwen.”

Mouthaan: „Ook als je die weg enigszins gewezen hebt gekregen, moet je niet vergeten dat je nog steeds onderweg bent. En de klassieke lijn zegt: ook daarvoor is de Schrift toereikend.

De Vader zond het Woord om zondaren de weg naar het Vaderhuis te wijzen. Dat gaat dus niet alleen over het Vaderhuis zelf, maar ook over de weg erheen, de levensweg. Het omgaan met moderne vraagstukken hoort bij die weg.

Dit geeft richting aan je omgang met de Schrift. Je kunt bijvoorbeeld niet zeggen dat de Bijbel zich niet uitspreekt over homoseksualiteit zoals wij dat nu kennen. Want dan zou de Schrift op dat punt niet de weg wijzen en incompleet zijn.”

Roukens: „Dan wordt al snel gezegd: ‘De Geest heeft ons inmiddels verder geleid.’”

Mouthaan: „Ja, maar dat is in feite de klassieke geestdrijverij. Het innerlijke licht dat zich verzelfstandigt van de Schrift. De Heilige Geest bindt ons juist aan het Woord. En alleen zo krijgt de Schrift gezag in ons leven.”

GOKAUTOMAAT

Iets dergelijks kan ook in bevindelijke kringen spelen, stelt Roukens. „Je kunt er sterk op gericht zijn dat je een tekst moet krijgen. Je gaat lezen met de bedoeling om zo’n tekst te ontvangen.

Maar dan gebruik je de Bijbel als middel om op eigen initiatief een antwoord of bevestiging af te dwingen. Dat is uiteindelijk niet anders dan moderniteit, vermomd in een vrome jas.”

Mouthaan: „De doorleving is belangrijk, maar het kan niet zelfstandig functioneren. Je kunt van alles bij jezelf ervaren, maar bevinding moet getoetst kunnen worden aan het Woord. Anders raakt ze los van de Schrift.

Je moet jezelf begrijpen in het licht van een open Bijbel. Want er is Iemand Die ons beter kent dan wij onszelf.”

Roukens: „Die openbaring is betrouwbaarder dan onze eigen gevoelens. Een christen leeft van het Woord zoals iemand die afhankelijk is van beademing. Misschien geen gezellig beeld, maar wel meer in lijn met de Bijbel dan: ‘ik, ik, en pas veel later krijgt de Bijbel ook nog een stem’.”

Hij pauzeert even. Dan, met een vleugje ironie: „Nou, wat weten we het allemaal goed, hè.”

Je zet je eigen opvattingen tussen haakjes?

Van Gorp: „Het kan geen kwaad om jezelf een beetje te relativiseren.”

Roukens: „Ik hoor mezelf weleens praten. Je kunt

„Zonder gespreksmodus kom je er niet meer. De tijd dat je simpelweg kon zeggen dat iets goed of fout is, is voorbij”

Jonard Roukens

wel zeggen hoe erg het allemaal is, maar dat is niet zo moeilijk als je zit te praten met iemand van de *GezinsGids*. Als je in gesprek bent met iemand die er heel anders over denkt, wordt het een stuk lastiger. Het is niet super simpel.”

Mouthaan: „Het lijken twee werelden die elkaar niet bereiken.”

Roukens: „Je ziet het op de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Ik zie jaargenoten tegenover elkaar staan. De één met de deurklink in de hand, terwijl de ander denkt: Wat is nu eigenlijk het probleem?”

Ze begrijpen elkaar niet. Allebei zeggen ze dat het Schriftgezag niet ter discussie staat, maar ze bedoelen niet hetzelfde.

Iedereen zit er gewetensvol. Voor de één betekent dit dat je vasthoudt aan het klassieke standpunt. De ander vindt dat hardvochtig, omdat die gewetensvol wil omgaan met de gaven van vrouwelijke gemeenten.

Toch moet je dat gesprek blijven zoeken, vindt Roukens. „Zonder gespreksmodus kom je er niet meer. De tijd dat je simpelweg kon zeggen dat iets goed of fout is, is voorbij.”

VINGER IN DE DIJK

Het gebeuren in de Christelijke Gereformeerde Kerken vervult de mannen met huiver. Mouthaan: „Je ziet hoe een kerkverband kraakt. Vanuit de Gere-

formeerde Gemeenten wordt er intens meegeleefd. Tegelijk vraag je je af: hoe voorkomen we dat het bij ons zo vastloopt? En kun je dat wel voorkomen?”

Roukens, somber: „Ik vraag me soms af: wanneer zitten wij zo?”

Van Gurp: „Ik zie dat bij ons niet zo snel gebeuren. Onze structuur is anders.”

Roukens: „Dan zal het op een andere manier gaan.”

Van Gurp, bedachtzaam: „Het kan inderdaad lijken of we alles aardig op orde hebben, terwijl er onderhuids dingen aan het schuiven zijn in de omgang met de Schrift.”

Roukens: „Hoe diep zijn standpunten geworteld onder ons? Natuurlijk ben je niet voor een vrouw in het ambt, maar als een vrouwelijke kennis als ambtsdrager bevestigd wordt in een andere kerk, ga je toch maar naar die dienst. Want dáár kan het wel.

Of als een vriend een relatie krijgt met iemand van hetzelfde geslacht, ga je toch maar feliciteren. Want ja, voor hém is het wel leuk.

Op die manier komen onze eigen ideeën, relaties en wereldse normen in plaats van het ontzag voor de Schrift.”

Een studiesecretariaat is niet de vinger in het gat van de dijk die de stroom zal stoppen, denkt Roukens. Verwacht er dus niet te veel van. „Je komt er niet met mooie boekjes en doordenking. Het is wel een roeping van de kerk, maar als het een beleidsmatig middel wordt om je doel te bereiken, dan ben je ver heen.

Zijn we niet te veel tevreden met onze subcultuur? De vraag is ten diepste: wat zien jongeren bij ons van de vreze des Heeren?”

Daar draait het om, zegt ook Van Gurp. „In Jesaja staat: ‘Op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en... die voor Mijn Woord beeft’. Daar moeten we het van hebben. In Christus ligt het vast.”

Roukens: „Dat is vrije genade. Daar moet je voor vallen. En dan valt het mee.” ♦